

Innspillsrunde 2 Sosiologi og sosialantropologi

Status

Innsendt til Utdanningsdirektoratet

Innsendt og bekreftet av instansen via e-post

Innsendt av

Ola Gunhildrud Berta

Innsendt dato

5. april 2020

Hva heter du?

Ola Gunhildrud Berta

Målgruppe

Privatperson

Stilling

Doktorgradsstipendiat i sosialantropologi og

lærebokforfatter i sosiologi og sosialantropologi.

Om faget

Fagets relevans og sentrale verdier

Sosiologi og sosialantropologi handler om å gi elevene en samfunnsvitenskapelig forståelse av det moderne samfunnet og samfunnsutviklingen. Gjennom faget vil elevene utvikle forståelse for betydningen av sosiale og kulturelle prosesser for individet og for samfunnet. Faget skal skape forståelse for ulike levemåter og perspektiver, og slik utvikle demokratisk medborgerskap i det mangfoldige samfunnet. Faget skal legge til rette for aktiv samfunns- og yrkesdeltagelse i en tid preget av mangfold, globalisering og raske teknologiske endringer.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnlaget for opplæringen. Sosiologi og sosialantropologi skal forberede elevene på å bli ansvarlige og deltakende samfunnsborgere gjennom utvikling av egen identitet, demokratiske verdier og kulturforståelse i en tid da verden knyttes tettere sammen og befolkningen er mer sammensatt enn noen gang. Sosiologi og sosialantropologi skal stimulere til aktiv medvirkning i inkluderende, likeverdige og mangfoldige fellesskaper. Faget skal bidra til at elevene tenker vitenskapelig, kunnskapsbasert og kritisk i møte med spørsmål som berører individ og samfunn.

Kjerneelementer

Samfunnsvitenskapelig metode og kildebruk

Kjerneelementet samfunnsvitenskapelig metode og kildebruk skal gi elevene kompetanse i samfunnsvitenskapelig forskning. Kjerneelementet handler om hvordan sosiologer og sosialantropologer innhenter kunnskap om samfunnet. Det innebærer praktisk og teoretisk kunnskap om metoder, analyseverktøy og teorier. Etske hensyn og kritisk kildebruk er en sentral del av kjerneelementet.

Sosialisering og medborgerskap

Kjerneelementet sosialisering og medborgerskap handler om at vi mennesker søker tilhørighet i små og store fellesskaper, og hvordan vi påvirkes og påvirker gjennom sosialt samspill og kommunikasjon. De sosiale og teknologiske omgivelsene endres stadig og kjerneelementet skal gi grunnlag for analyser av hvordan ulike aktører påvirker individ og samfunn. Gjennom dette kjerneelementet skal elevene utvikle forståelse av hvordan de selv kan være bevisste og kritiske aktører i eget liv og i samfunnsutviklingen. Sosialisering og medborgerskap skal gi forståelse av sosiale prosesser som kan medføre sosiale avvik, marginalisering og utenforskap. Gjennom faget skal elevene bli bevisst ulike former for makt og maktutøvelse og hvilke konsekvenser det har i mellommenneskelige relasjoner.

Kulturforståelse og interkulturell kompetanse

Kjerneelementet kulturforståelse og interkulturell kompetanse skal gi elevene innsikt i likheter og forskjeller innad og mellom kulturer. Kulturforståelse og interkulturell kompetanse skal gi kunnskap om og en utforskende tilnærming til kulturer, levemåter og tenkemåter og bidra til forståelse av menneskers atferd og identitetsdanning. Kjerneelementet handler om å sammenligne kulturer og analysere hvordan kulturer er både stabile og i endring i en kompleks verden. Det innebærer å forstå muligheter og utfordringer som ligger i kulturelt mangfold. Kjerneelementet er sentralt for å bevisstgjøre elevene om at både urfolks-, minoritets- og majoritetsperspektiver danner grunnlaget for et velfungerende flerkulturelt og demokratisk samfunn.

Sosiale strukturer, aktører og handling

Kjerneelementet sosiale strukturer, aktører og handling skal gi elevene kunnskap om forskjellige måter å organisere små og store fellesskaper på i ulike samfunn og kulturer. Kjerneelementet handler om sosial ulikhet, fordeling, produksjon og makt nasjonalt og internasjonalt. Ny kunnskap og moderne teknologi endrer levemåter, forskyver makt og skaper nye måter å samhandle på. Ved å anvende samfunnsvitenskapelig teori gir kjerneelementet grunnlag for å forstå og drøfte en bærekraftig samfunnsutvikling

Tverrfaglige temaer

Folkehelse og livsmestring

I sosiologi og sosialantropologi handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om sammenhenger mellom identitetsdannelse, sosialt samspill og kommunikasjon. Faget skal bidra til å gjøre elevene reflekterte og bevisste på at de kan medvirke i og påvirke samfunnet de er en del av.

Demokrati og medborgerskap

I sosiologi og sosialantropologi handler det tverrfaglige temaet demokrati og medborgerskap om demokratiske verdier og demokratiske spilleregler i samfunnet. Demokrati og medborgerskap i sosiologi og sosialantropologi handler om å skape tillit og delta i demokratiske prosesser i et mangfoldig samfunn. Faget sosiologi og sosialantropologi skal øke bevisstheten om hvilke mekanismer som fører til konflikt og samhandling, og hvordan man kan medvirke til medborgerskap og motvirke utenforskap.

Bærekraftig utvikling

I sosiologi og sosialantropologi handler det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling om å gjøre elevene bevisst på at sosiale handlinger har innvirkning på omgivelsene nå og i framtiden. Faget skal bidra til å tydeliggjøre sammenhenger mellom sosiale, økonomiske og miljømessige risikofaktorer og skape muligheter for å redusere skadevirkninger eller hindre en utvikling som ikke er bærekraftig.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i sosiologi og sosialantropologi innebærer å kunne drøfte og formidle faglige spørsmål på ulike kunnskapsområder med bruk av begreper, faktastoff og teorier. Det omfatter også å kunne videreutvikle innspill fra andre og fremme egne meninger i spontane og forberedte samtaler.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i sosiologi og sosialantropologi innebærer å kunne formulere tekster selvstendig og strukturert ved hjelp av relevant fagstoff og teori på en etterrettelig måte.

Å kunne lese

Å kunne lese i sosiologi og sosialantropologi innebærer å kunne tilegne seg kompetanse gjennom teori og fagstoff, empirisk materiale og faktastoff og sette disse i sammenheng med hverandre.

Å kunne regne

Å kunne regne i sosiologi og sosialantropologi innebærer å kunne tolke statistiske tabeller og diagrammer og bruke tallmateriale i ulike sammenhenger.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i sosiologi og sosialantropologi innebærer å kunne finne, vurdere og anvende digitale kilder. Digitale ferdigheter i faget handler om å utøve kildekritikk og bruke kildehenvisning i eget arbeid. Det handler videre om å vise evne til kritisk og etisk dømmekraft ved bruk av digitale ressurser i samspill med andre.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål og vurdering sosiologi og sosialantropologi

Kompetansemål

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- gjøre rede for valg av kilder og deres gyldighet og anvende kilder kritisk i argumentasjon og drøfting
- drøfte metoder som sosiologer og sosialantropologer anvender for å utforske sosiale og kulturelle fenomener, og gjennomføre samfunnsfaglige undersøkelser
- utforske og presentere aktuelle problemstillinger og anvende samfunnsvitenskapelig teori i drøfting
- gjøre rede for sentrale begreper knyttet til sosialisering og beskrive sosialisering som en livslang prosess
- drøfte årsaker til sosiale avvik og reflektere over individuelle og kollektive reaksjoner
- gjøre rede for ulike betydninger av begrepet kultur og drøfte utfordringer og muligheter som følger av kulturelt mangfold
- utforske og sammenligne likheter og forskjeller innad i og mellom kulturer og analysere hvordan kulturer er stabile og i endring.
- analysere hvordan sosiale aktører og deres handlinger påvirker og påvirkes av sosiale strukturer
- vurdere hvordan utøvelse av makt påvirker sosiale relasjoner
- drøfte hvordan kommunikasjon og samhandling endrer seg i takt med utvikling av ny teknologi
- reflektere over årsaker til marginalisering i samfunnet, utforske og vurdere tiltak som kan motvirke utenforskap og fremme inkludering
- utforske og beskrive urfolks tradisjonelle og moderne kulturer og samfunnsliv
- vurdere betydningen av interkulturell kompetanse for aktiv deltakelse i et demokratisk og mangfoldig samfunn
- gjøre rede for hvordan kunnskaps- og informasjonssamfunnet stadig endrer seg, og drøfte virkninger av denne utviklingen for individ og samfunn
- gjengi og bruke teorier om lagdeling og klasser for å forklare sosial ulikhet
- beskrive begrepet sosial mobilitet, gjøre rede for forutsetninger for sosial mobilitet og drøfte konsekvenser av høy og lav sosial mobilitet i ulike samfunn og kulturer
- gjøre rede for hvordan aktører og strukturer er gjensidig avhengige av hverandre i et samfunn med bærekraftig utvikling, og reflektere over hvordan samfunnet kan løse sosiale, økonomiske og miljømessige utfordringer

- gjøre rede for arbeidsdeling og sammenligne produksjon og arbeid i ulike deler av verden
- vurdere ulike perspektiver på makt og fordeling av goder og drøfte rettferdighet og lagdeling i samfunnet

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i sosiologi og sosialantropologi. Elevene viser og utvikler kompetanse i faget når de reflekterer over betydningen av sosiale og kulturelle prosesser for individ og samfunn i et samfunnsvitenskapelig perspektiv. De viser og utvikler kompetanse i faget når de utforsker faglige problemstillinger gjennom å anvende samfunnsvitenskapelig metode, teori, begreper og varierte kilder på en selvstendig og kritisk måte. Elevene viser og utvikler kompetanse i sosiologi og sosialantropologi når de arbeider med ulike temaer og problemstillinger i form av muntlige og skriftlige aktiviteter knyttet til kjerneelementene i faget.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning, stimulere til lærelyst og kritisk, faglig og selvstendig refleksjon. Læreren skal være i dialog med elevene om utviklingen deres i sosiologi og sosialantropologi, og elevene skal få mulighet til å prøve seg fram. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og reflektere over egen faglige utvikling. Læreren skal gi veiledning om videre læring, slik at elevene kan bruke veiledningen for å utvikle sin kompetansen sin i sosiologi og sosialantropologi.

Standpunktvurdering

Standpunkt karakteren skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i sosiologi og sosialantropologi ved avslutningen av opplæringen i faget. Læreren skal planlegge og legge til rette for at eleven får vist kompetansen sin på varierte måter som inkluderer forståelse, refleksjon og kritisk tenkning i ulike sammenhenger. Læreren skal sette karakter i sosiologi og sosialantropologi basert på kompetansen eleven har vist gjennom å tilegne seg og anvende kunnskaper og ferdigheter skriftlig, muntlig og digitalt ved hjelp av relevante teorier og metoder.

Vurderingsordning

Standpunktvurdering

Elevene skal ha én standpunkt karakter

Eksamen for elever

Elevene skal trekkes ut til en muntlig eksamen. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

Eksamen for privatister

Privatistene skal opp til en muntlig eksamen. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

1. Er læreplanen relevant for elevene og behovene i samfunnet og arbeidslivet?

✓ Ja

Ingen kommentar fra instansen

2. Er sentrale verdier og prinsipper fra overordnet del synliggjort i læreplanen på en god og relevant måte?

✓ Ja

Ingen kommentar fra instansen

3. Beskriver kjerneelementene det mest sentrale faglige innholdet elevene skal lære?

✓ Ja

Kommentar

MEN: Det nevnes under kulturforståelse at man skal sammenligne kulturer, noe som er en merkelig formulering. Det er ikke det sammenligning handler om i antropologisk forstand. Antropologer sammenligner ikke kulturer, men kulturfenomener (ekteskapsinstitusjonen, slektskap, makt, samarbeid osv.).

4. Utgjør de utvalgte tverrfaglige temaene en sentral del av det faglige innholdet i programfagene?

✓ Ja

Ingen kommentar fra instansen

5. Er de utvalgte grunnleggende ferdighetene integrert i læreplanen på en god måte?

✓ Ja

Ingen kommentar fra instansen

6. Ivaretar kompetansemålene det viktigste elevene skal lære i programfagene?

✓ Ja

Kommentar

MEN: 1) Begreper som «interkulturell kompetanse» ikke kommer til sin rett når det blir brukt som en egen knagg, som i «nå skal vi lære om interkulturell kompetanse sånn at vi kan lære å manøvrere i et mangfoldig samfunn,» som jo selvfølgelig kun har med brune folk å gjøre. For det første er dette en form for metalæring – noe en lærer ved å tenke med metodisk relativisme og ved å reflektere over (egen) etnosentrisme. Det er ikke noe som kan kommuniseres med en oppskrift. For det andre er den typen begreper med på å forsterke de tilsynelatende forskjellene mellom «ekte nordmenn» og andre. Det er med på å gjøre selv tredjegerasjonsinnvandrere til noe annet enn nordmenn, som noe (et problem) som må forstås og håndteres på en annen måte enn f.eks. rånere fra Notodden eller indremisjonsfolk fra Sogn.

2) Setningen "utforske og beskrive urfolks tradisjonelle og moderne kulturer og samfunnsliv" gir et inntrykk av at urfolk er én ting, som om f.eks. samer, maori og cree har en felles essens. I tillegg er det en fare for at motsetningen mellom det tradisjonelle og moderne, slik den brukes her, fryser et urfolks essens i møte med en kolonimakt – som om det var da de var den "ekte" versjonen av seg selv, ikke nå.

7. Legger kompetansemålene til rette for lokal tilpasning?

✓ Ja

Ingen kommentar fra instansen

8. Åpner læreplanen for å kunne legge til rette for samisk innhold for alle elever?

✓ Ja

Ingen kommentar fra instansen

9. Har læreplanen et realistisk omfang sett opp mot timetallet?

✓ Ja

Ingen kommentar fra instansen

10. Fungerer tekstene om underveis- og standpunktvurdering som en støtte for læreren i vurderingsarbeidet?

✓ Ja

Ingen kommentar fra instansen

11. Er det en god sammenheng mellom Om faget og Kompetansemål og vurdering?

✓ Ja

Ingen kommentar fra instansen

12. Er læreplanen tilstrekkelig framtidsrettet?

Vet ikke

Kommentar

Det ligger selvfølgelig implisitt i begreper som "medborgerskap", "livsmestring" osv., men det kan hende det er en god idé å nevne arbeid mer konkret.

13. Er språket i læreplanen klart og tydelig?

✓ Ja

Ingen kommentar fra instansen